

Jämställdhet och poesi

*en föreläsning om
männskliga rättigheter,
könsroller och att klä
sina tankar i ord*

av Johanna Wester, författare och
människorättsinformatör

Trelleborg, 2019

Johanna

Tidigare kursledare på Amnestyakademin,
barnrättsinformatör för UNICEF och
projektledare hos regeringsinitiativet
Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa

Arbetar med omvärldsbevakning för Mind

Föreläsare för Svenska FN-förbundet

- ”Tonår”
- ”Nattsagor för sömnlösa”
- ”Saker jag hade velat veta när jag var femton”
- Fackboken ”Flickor kan inte leka tre”
- Romanen ”Med ryggen mot publiken”

Idag ska vi prata om:

- Mänskliga rättigheter
- Kön, könsidentitet och könsroll
- Skrivandet som ett sätt att provtänka och provkänna

Vad betyder det att något är
en mänsklig rättighet?

En rättighet är enligt FN något man
behöver för ett liv som är okej. Varje
rättighet hör alltså tydligt ihop med ett
mänskligt *behov*.

A pair of hands, one from the left and one from the right, are shown holding a small globe of the Earth. The hands are positioned at the bottom and sides of the globe, with fingers gently gripping it. The globe shows the continents of North and South America in green and brown, surrounded by blue oceans and white clouds. The background is dark, making the hands and the globe stand out.

De globala målen – Agenda 2030

17 globala mål för hållbar utveckling

Syfte:

- att avskaffa extrem fattigdom
- minska ojämlikheter i världen
- lösa klimatkrisen
- främja fred och rättvisa

Antogs 2015 av FN:s generalförsamling

Vad är en fördom?

Bland de globala målen i Agenda 2030 finns:

Mål 10 - Minskad ojämlikhet

Alla måste få bli inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet

Samhällsklyftorna ökar

Vem man än är kan andras fördomar om en hindra en

Alla olika maktordningar* ligger ovanpå varandra som nät.

De påverkar och förstärker ibland varandra.

Man ser sällan hela bilden av att bara titta på en maktordning i taget.

* könsmaktsordning, åldersförakt, heteronorm, funkofobi...

**Förutom kön är resten av
diskrimineringsgrunderna:**

Könsuttryck, tro, etnisk tillhörighet,
funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Mål 10 i Agenda 2030
påminner oss om att hålla
flera tankar i huvudet
samtidigt.

Vad betyder ordet **könsidentitet**?

Vad betyder ordet **könsroll**?

Studier på
hur vuxna
pratar med
nyfödda
visar...

A person's hands are visible at the bottom, holding a black speech bubble with a white outline. The speech bubble is centered in the upper half of the frame. The background is a plain, light-colored wall.

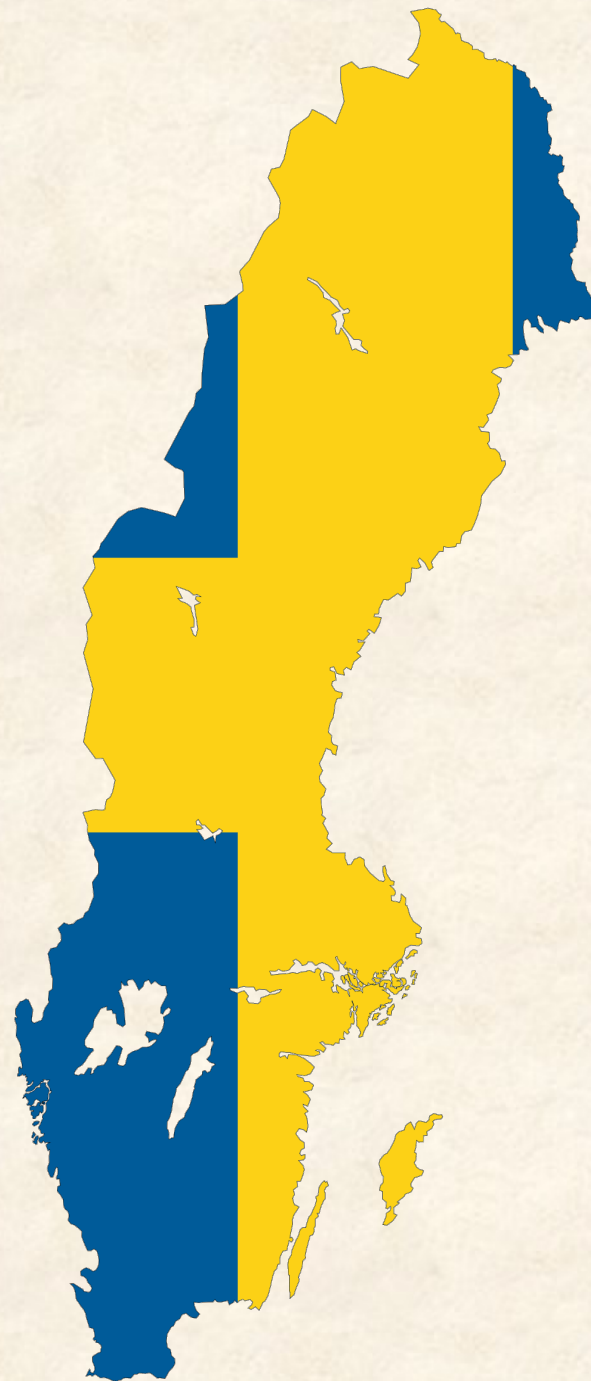
**Vad ser du omkring dig?
Har alla i din omgivning
lika rättigheter
oavsett kön?**

**Sveriges mammor tar ut dubbelt så
mycket föräldraledighet som papporna.**

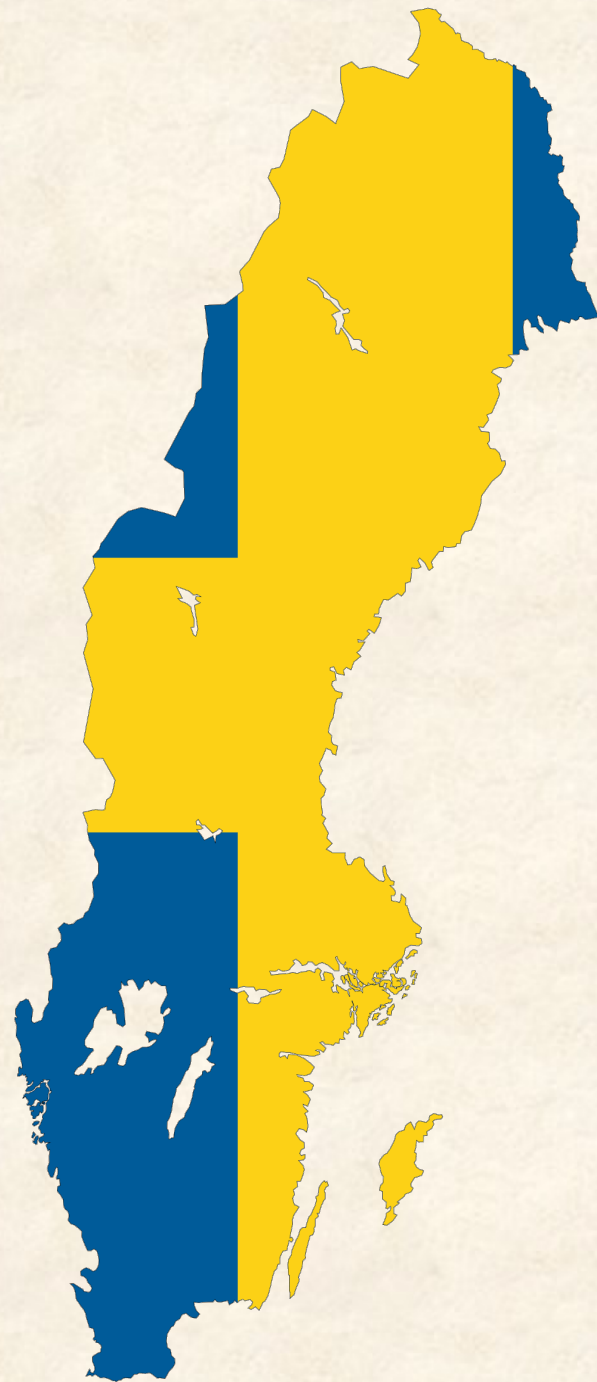
Hur påverkar det hur barn ser på kön?

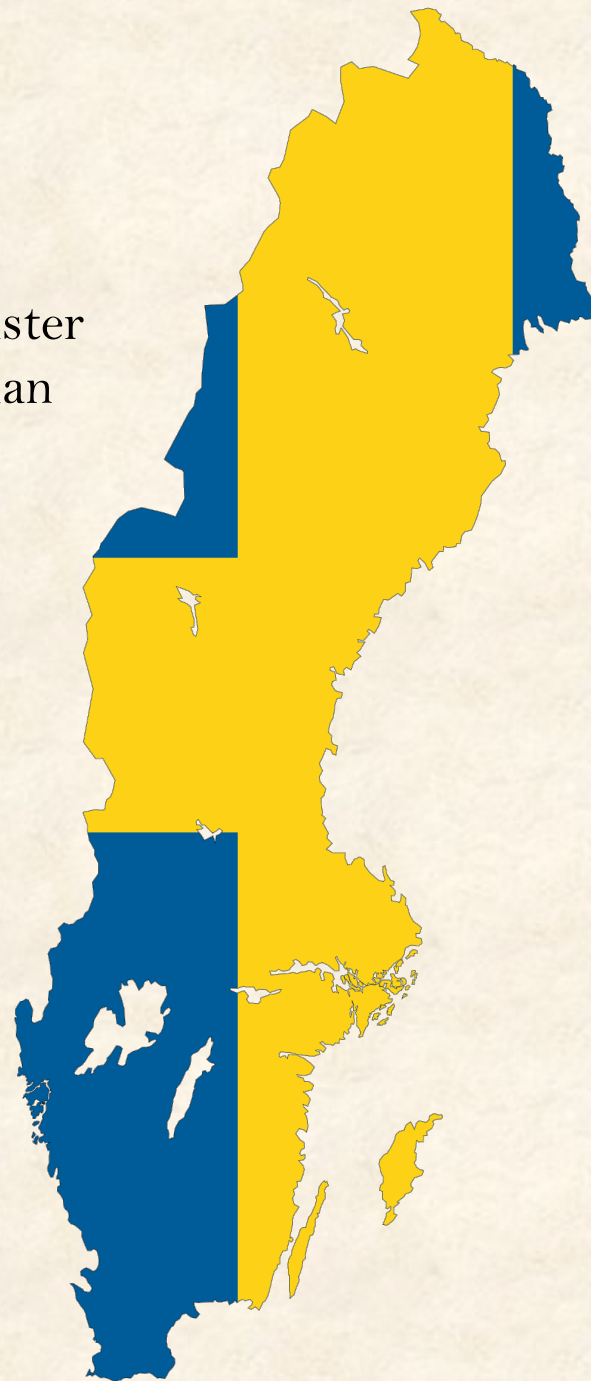
- 85% av personerna i den svenska skolans historieböcker är män.
- Två av tre svenska storfiler saknar två namngivna kvinnor som pratar med varandra om något annat än en man.
- Män tjänar 12% mer i lön än kvinnor i Sverige. Den genomsnittliga svenska kvinnan slutar därmed få lön i slutet av november varje år.
- Endast en av fyra kvinnor mellan 16 och 24 år upplever att de blir lyssnade på och tagna på allvar i samhället.

- År 2017 anmäldes ca 22 000 sexualbrott...
- ...och ca 3 100 anmälda våldtäkter mot minderåriga.
- 9 av 10 var flickor.
- Antalet anmälda misshandelsbrott mot vuxna kvinnor: 28 000. (Ofta misshandel av manlig, bekant gärningsperson.)
- 9 av 10 var kvinnor.
- Massiva mörkertal.

- Fortfarande aldrig haft en kvinnlig statsminister
- Trakasserier, mobbning och övergrepp i skolan
- Foton och beröring
- Olika villkor socialt (åldersskillnader, uppmaning om leenden, behåring, sexualitet)
- "Fult" för män att vara feminina
- Språket

Kränkningar av kvinnors rättigheter förekommer över hela världen:

De kvinnor som organiserar sig,
ex. för kvinnors sexuella och
reproduktiva rättigheter

De som aktivt utövar sina rättigheter

Könsrelaterat våld; könsstympning,
trafficking, hedersvåld/-mord,
tvångsäktenskap, osv

Inskränkt aborträtt och
osäkra förlossningar

- **I väpnade konflikter:** Våldtäkt, fångenskap, misshandel och mord
- **I hemmet:** samma saker
- **Snedvridna straffskalor** och dödsstraff av kvinnor
- **Sociala förtryck;** uteslutande, att inte få jobb, att dömas enligt andra ramar än män, sexuella trakasserier, mobbning

Utbildning
Ekonomi
Vård
Inflytande
Meningsfull kultur

Talesätt som begränsar killar

“Riktiga män gråter inte”

“Bra karl reder sig själv”

“Själv är bäste dräng”

“Var inte en sån kärring”

“Boys will be boys”

A background of scattered wooden and green letter tiles. The tiles are of various colors (light wood, dark wood, and green) and are scattered across the page. Some tiles are clearly visible, showing letters like 'A', 'O', 'T', 'K', 'R', 'D', 'G', 'H', 'N', 'L', 'E', 'F', 'I', 'J', 'M', 'P', 'Q', 'S', 'U', 'V', 'W', 'X', 'Y', 'Z'.

Ord som bara finns för tjejer

Häxa

Hora/slampa

Bimbo

Bitchig

Slarvmaja/skvallermaja

Catfight

Och hur är det med...

Förmödrar?

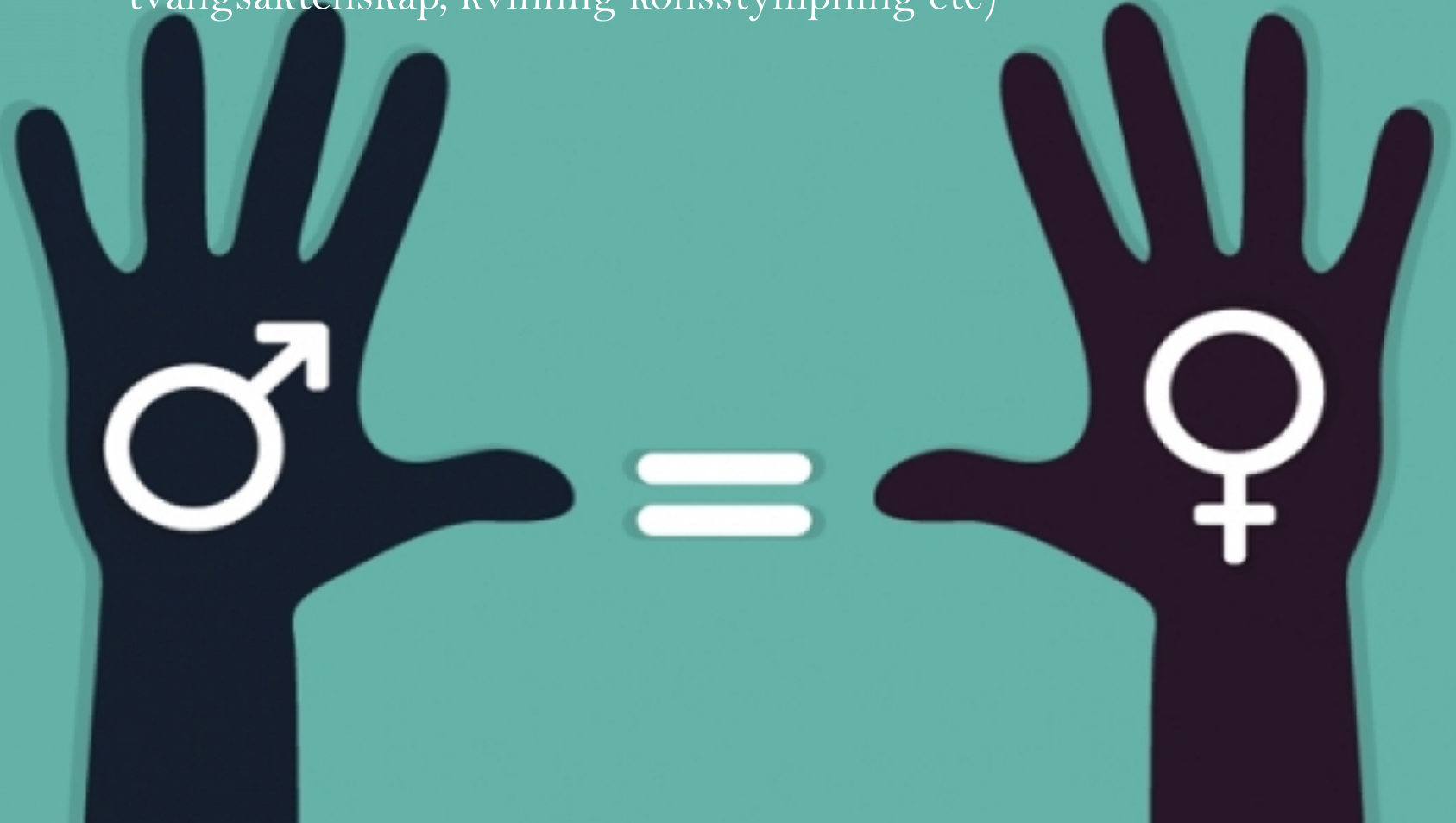
Svärfarsdröm?

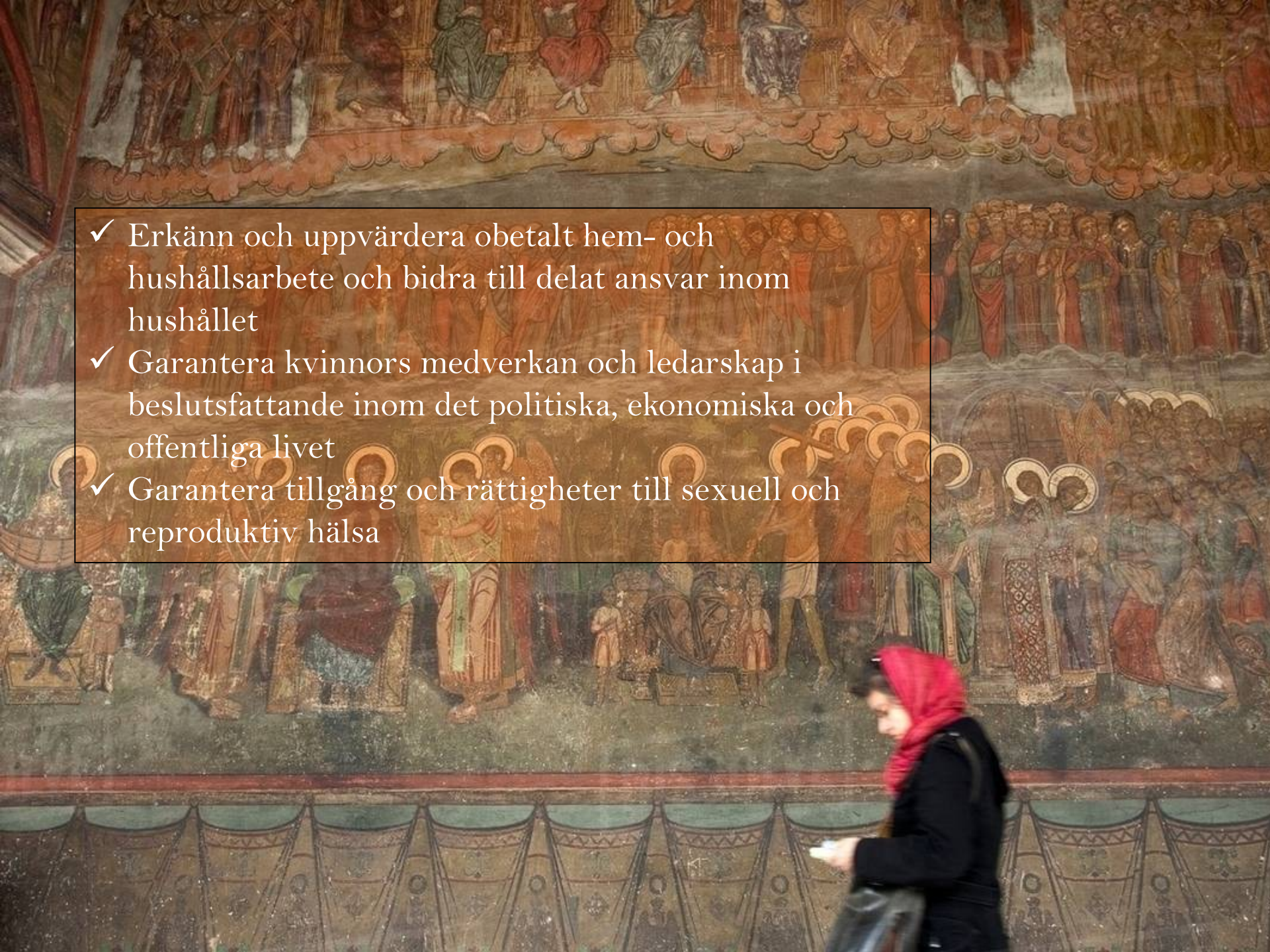
Fadder?

Försystring?

Bland de globala målen i Agenda 2030 finns mål 5 – jämställdhet:

- ✓ Stoppa alla former av diskriminering mot alla kvinnor och flickor
- ✓ Stoppa alla former av våld mot kvinnor och flickor, inklusive människohandel, sexuellt våld och andra typer av exploatering
- ✓ Förhindra skadliga sedvänjor (som barn- och tvångsäktenskap, kvinnlig könsstympning etc)

-
- ✓ Erkänn och uppvärdera obetalt hem- och hushållsarbete och bidra till delat ansvar inom hushållet
 - ✓ Garantera kvinnors medverkan och ledarskap i beslutsfattande inom det politiska, ekonomiska och offentliga livet
 - ✓ Garantera tillgång och rättigheter till sexuell och reproduktiv hälsa

- ✓ Ge kvinnor lika rätt till ekonomiska tillgångar, ägande av mark och andra former av egendom (arv, naturresurser, osv)
- ✓ Öka användningen av teknik, så som informations- och kommunikationsteknik, som bidrar till kvinnors egenmakt
- ✓ Skapa politik och lagstiftning för att främja jämställdhet för alla kvinnor och flickor på alla nivåer

Hur ska
man vara
”en riktig
man”?

Föreställ dig någon som tycker om att prata om känslor och att ta hand om andra, ofta bär ljusa, glada färger och alltid kramar dig ordentligt när ni ses.

Vilket kön har den?

Vilka fördomar skulle det kunna finnas mot en kvinna som lägger mycket tid på sitt utseende?

Om en kille och en tjej båda kysser två olika personer inom loppet av en vecka, kommer det pratas om av andra jämnåriga på samma sätt då?

Vilka fördomar skulle kunna finnas mot en kille som är högljudd?

Vilka fördomar skulle kunna finnas mot en tjej som är högljudd?

”Kvinnor och män har samma rättigheter att engagera sig politiskt, ha vänner, ägna sig åt egna intressen, tjäna pengar och bestämma över sin kropp, sin ekonomi och sitt liv.”

Poesi och mänskliga rättigheter har flera saker
gemensamt.

Båda kan användas för att ringa in ens behov, ens drömmar, ens oro eller ens situation.

Båda är något man alltid kan lära sig mer om
och ha användning av hela livet.

Men framför allt: bara fantasin sätter gränserna
för vad som är möjligt med dem.

Jag försökte förändras.
Stängde min mun mer,
försökte att vara mjukare,
mindre vaken. (...) Jag sov på
en matta på golvet, jag svalde
ett svärd.

*Poeten Warsan Shire om att försöka
vara en bra kvinna*

Vi tillhör samma vandringsfolk
sitter med den tomma muggen
framför oss tigger efter livets mening i
varje gathörn

Det tas för givet
att vissa av oss är värda mer än andra

Bruno K. Öijer, dikten Tiggare

Poesi är ett sätt att uttrycka
känslor och tankar.

Kanske *särskilt* när de känns
komplicerade.

Elda under din vrede
med maktens nyheter

Dämpa inte din smärta
över livet
som stjäls ifrån oss

Trösta inte din sorg
över världen
som våldtas
inför våra ögon
Elda under din vrede

Dikt av Ingrid Sjöstrand från 1979

Min mor sa: Syrgas till den livlösa
vitaminer till den håglösa
proteser till den benlösa
och ett språk till dig

Del av en dikt av Athena Farrokzhad

Poesi kan

vara precis vad som helst

A wooden chair is shown from a low angle, with a fire burning brightly in front of it. The fire is contained within a dark metal or stone fire pit. The background is a lush green lawn with some small yellow flowers. The text is overlaid on the image in a white, serif font.

Poesi kan

vara något som alla förstår

Poesi kan

vara något som bara du förstår

A close-up photograph of a wooden chair, possibly a park bench, with a fire burning in the foreground. The fire is bright orange and yellow, with flames rising and spreading across the lower part of the frame. The chair's wooden slats are visible, and the background is a blurred green lawn with small yellow flowers. The text "Och kanske inte ens du." is overlaid in white on the middle of the chair's frame.

Och kanske inte ens du.

Poesi kan

vara hur kort eller lång som helst

Poesi kan

handla om vad som helst

Poesi kan

vara hur hemsk som helst

Poesi kan

vara hur sexig som helst

Poesi kan

vara hur arg som helst

Poesi kan

vara hur trött och ledsen som helst

A wooden chair is shown from a low angle, with a fire burning brightly in front of it. The fire is contained within a dark metal fire pit. The background is a lush green lawn with some small yellow flowers. The text is overlaid on the image in a white, serif font.

Poesi kan

vara hur enkel eller komplicerad som helst

Poesi kan

vara hur glad som helst

Poesi måste inte:

- Rimma
- Hänga ihop
- Vara skriven
- Behöva läsas av någon annan
- Vara något som har hänt på riktigt eller är "sant"

Du bestämmer.

Man kan skriva poesi när som helst.

Prova att undersöka dina tankar:

Vad funderar du på?

Vad känner du?

Vad får dig att känna saker så som
hopp, desperation, vilja?

Klä det i några ord.

Voilà - du har nu gjort en dikt.

Man kan provtänka. Och provskriva.
Man bestämmer själv när man är klar.

Var rädda om varandras rättigheter.
De är värdefulla bland annat för att
de är så ömtåliga.

Tack för idag och lycka till med ert skrivande!

Kontakta mig gärna om ni har frågor:
johanna.wester@barnsrattigheter.com

